

תוכן עניינים

3.....	מבוא	1.
4.....	מקור המונח "פשע מלחמה" ומשמעו	2.
6.....	פשעי מלחמה שבוצעו על ידי מדינת ישראל לכאורה	3.
7.....	דוגמאות לטענות כי מדינת ישראל מבצעת פשעי מלחמה שלא עלו בפסיקה ישראלית (באופן ישיר).....	4.
9.....	סקירת פסיקה/חקיקה ישראלית לגבי פשעי מלחמה שבוצעו לכאורה ונימוקיה	5.
9.....	התנחלויות בשטחים הכבושים	א.
14.....	כליאה ועינויים	ב.
17.....	הריסת בתים	ג.
19.....	סיכולים ממוקדים	ד.
19.....	החלטות בין-לאומיות הנוגעות למדיניות ישראל ומגדירות אותה כפשע מלחמה	6.
21.....	מסקנות	7.
24.....	בבליוגרפיה	

1. מבוא

"פשע מלחמה" הוא מונח ערטילאי אשר מייצג הפרה של חוקי המלחמה, ככל שישנם כאלה. החוקים לקיום מלחמה הם לכאורה תוצר של הסכמות בין מדינות כאלה ואחרות, לאורך מאות בשנים, לגבי הכללים בהם מותר הרג בני אדם כזה או אחר במסגרת מלחמה, של מי ההרג המותר, הרס נכסים כזה ואחר, סוגי הנשק בהם מותר להשתמש והיחס למעורבים – או ללא מעורבים, הנמצאים בשטח בו נערכת ה"מלחמה".¹

המונח מוכר לציבור הרחב לרוב מהתייחסויות תקשורתיות המאשימות שליטים או כוחות לוחמים כאלה ואחרים בהפרתו, לרוב כשמתברר הרג או הרס בקנה מידה גדול. המונח קשור באופן ישיר גם למונח "פשע נגד האנושות" שמתאר פשעים כאלה שלא נערכים במהלך מצב מלחמה רגיל ויוחס מראשיתו (על-אף קיומם של המון מקרים קודמים בהם נהרגו קבוצות אוכלוסין גדולות בידי שליטים זרים) לשואת העם היהודי במלחמת העולם השנייה. "פשע נגד האנושות" הוא מונח המגדיר מתקפה שיטתית כנגד אוכלוסיה אזרחית הכוללת רצח, השמדה, ביזה, שעבוד, אונס ועוד, כפי שמוזכר באמנת רומא שייסדה את בית הדין הפלילי הבין-לאומי בהאג.^{2 3}

עבודתי זו באה לבחון האם מדינת ישראל ביצעה או מבצעת פשעי מלחמה מאז קומה, כשלרוב אתיחס לארועים ומעשים שהתרחשו במסגרת הסכסוך הישראלי-פלסטיני. אבחן את הסוגיה בעזרת הכללים הבין-לאומיים המזכירים פשעי מלחמה ומבארים את המונח בכלל; בעזרת סיטואציות היסטוריות בהן התרחשו לכאורה פשעי מלחמה ומדינת ישראל הואשמה בהם; ובאמצעות הפסיקה והתחיקה הישראלית ככל שהתייחסה לסיטואציות, פרטים ונכסי דלא-ניידי כלפיהם הופנו לכאורה פשעי מלחמה.

ארצה לציין כי ככל שהמונח ערטילאי, קיימים כללים לקיומו ובחינתו. בעבודה זו יבחנו סיטואציות בהן ניתן לטעון לפשע מלחמה על-אף שהדבר לא נטען באופן מובהק על ידי גוף "תובע" או "חוקר" בין לאומי; וגם כאלה שכן. אציין גם כי בחלק מהמקרים הגופים האלה נתפסים כמשוחדים בכל הנוגע לסכסוך הישראלי-פלסטיני לרעת ישראל, הגם שבבמה העולמית ישראל נתפסת באופן גורף כגוליית מול דוד, כמעין כוח צבאי חזק לעומת כוחות שהם ברובם ילידיים. הגישה לפיה ניתן לבחון פשעי מלחמה באופן כללי בצורה "אובייקטיבית" לא תתברר בעבודה זו.⁴

¹ עמנואל גרוס, **מאבקה של דמוקרטיה בטרור – היבטים משפטיים ומוסריים (תשס"ד)**, פורסם בנבו – המאגר המשפטי, עמודים 49-51.

² הערך "**פשע נגד האנושות**" באתר ויקיפדיה העברית, ניתן לקרוא בקישור הבא: https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A4%D7%A9%D7%A2_%D7%A0%D7%92%D7%93_%D7%94%D7%90%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%95%D7%AA

³ **Rome statute of the international criminal court**, 17.7.1998, article 7. May be viewed here:

https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf

⁴ גישה זו היא מן המפורסמות. ניתן לעיין לדוגמה בכתבה "**תחקיר מיוחד: האם העולם באמת נגד ישראל**", נחמיה גרשוני, אתר walla, 12.9.2014, ניתן לצפייה בקישור הבא: <https://news.walla.co.il/item/2784438>

2. מקור המונח "פשע מלחמה" ומשמעו

אתר ויקיפדיה מגדיר "פשע מלחמה" כ"הפרה חמורה של דיני הלחימה של המשפט הבין-לאומי על ידי אדם או קבוצת אנשים, אנשי צבא או אזרחים. בשל חומרת ההפרה מוטלת אחריות פלילית על מבצעי הפשעים וניתן להעמידם לדין".⁵ בצורתו הפשטנית ניתן לזהות פשע מלחמה, אם כך, כנובע מפעולה אקטיבית בשטח מלחמתי שלכאורה עוברת על קריטריון מסוים של המשפט הבין-לאומי.

מקור המונח מתקשר לצורך של מדינות להגדיר את אפשרות ה"מלחמה" בכלל, קרי לצורך להסדיר את האפשרות ל"מלחמה" בתנאים סבירים והוגנים לכאורה ככל האפשר. לנוכח העובדה שבמלחמה מבוצעות פעולות אלימות של אנשים כנגד אנשים או רכוש, היכולת להגדיר מהו "פשע" בהקשר זה אפורה מאוד.⁶

ענף דיני הלחימה במשפט הבין-לאומי הפומבי המודרני שואב בעיקר מאמנות בין-לאומיות כשהראשונה מביניהן היא ה"אמנה בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה לרבות תקנות בקשר לדיני ומנהגי המלחמה ביבשה (האג 1907)" שקובעת מספר סטנדרטים הנוגעים לדיני לחימה, לפי שני נדבכים שונים. הנדבך הראשון נוגע למהות ההגדרה של צד לוחם "לגיטימי", כלומר מיהו צד לוחם – חיילים שיש להם מפקד, בעלי סימן הכר חיצוני (למשל: מדים), נושאי נשק גלוי וספועלים בהתאם לדיני הלחימה; צד לוחם "ספונטני" – אזרחים הנושאים נשק כאשר האויב מתקרב; הגדרת המונח "כוחות מזוינים" – לוחמים ובלתי לוחמים, הזכאים ליחס שווה כשבויים; הוראות שונות המתייחסות ליחס לשבויי מלחמה לאחר שביים ובכלל זה חובתם להזדהות, האיסור לפגוע בהם והאפשרות לכלאם במקומות מסוימים או לשחררם על דברתם; מנגונים לטיפול בשבויי מלחמה ולאיתורם; ואיסור על שימוש בנשק מורעל, תחבולה לשם פגיעה, הריגה או איום בהריגה כלפי נכנעים, שימוש בדגל הפסקת אש או בסימנים של האויב לשם תקיפה.

הנדבך השני בסטנדרטים שקובעת האמנה נוגע לאוכלוסיה האזרחית באזור לחימה או שנכבש במלחמה וקובע מגבלות כגון: איסור השמדה או החרמת רכוש של האויב אלא אם הדבר נדרש למאמץ המלחמתי; איסור על הכרזה או ביטול זכויות של הנכבשים; איסור כפיית סיוע לאויב; איסור פגיעה במקומות מגורים (אלא אם הדבר נדרש מבחינה צבאית); המלצה שלא לפגוע במוסדות דת/אמנות/מדע וכיו"ב; איסור הרג מרגלים ללא משפט; כללים הנוגעים לשביית נשק, שלמשל לא תחודש ללא הודעה מוקדמת; איסורים הנוגעים לאוכלוסיה הכבושה בשטח כגון איסור השבעתה לאויב, פגיעה בקניינה, דתה ובחייה; איסור על ביזת רכוש של האוכלוסיה הכבושה; איסור על עונש קיבוצי מהצד הכובש ביחס לאוכלוסיה המוגנת; איסור גביית מסים מהאוכלוסיה הכבושה מעבר לנהוג בשטח הנכבש טרם כיבושו; איסור הפקעה של רכוש מהאוכלוסיה הכבושה או כפיית מתן שירותים לכובש אלא אם הדבר נחוץ וניתן תמורתו פיצוי בצורת כסף מזומן; ומתן אפשרות להחרים נכסים כספיים כגון מזומן או ניירות ערך מצד הכובש תוך איסור על החרמת

⁵ הערך "פשע מלחמה" באתר ויקיפדיה העברית, ניתן לקרוא בקישור הבא: https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A4%D7%A9%D7%A2_%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%94

⁶ הערך "משפט בינלאומי פומבי" באתר ויקיפדיה העברית, ניתן לקרוא בקישור הבא: https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%98_%D7%91%D7%99%D7%A0%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%99_%D7%A4%D7%95%D7%9E%D7%91%D7%99